

”Mä ite määrittelen ne reunaehdot sille työlle”. Merkityksellinen työ, ikä ja yrittäjyys

Sara Lindström, Työterveyslaitos
Heli Ansio, Työterveyslaitos
Reetta Raitoharju, Turun ammattikorkeakoulu

Abstrakti

Itsensä työllistäminen nähdään edelleen ns. epätyypillisenä työnä, vaikka sen osuus työllisyyden muotona onkin kasvussa, myös yli 55-vuotiaiden joukossa. Myös kansallisten ja kansainvälisten politiikkaohjelmien tasolla vanhempia ikäluokkia kannustetaan pidentämään työuriaan esimerkiksi työllistämällä itse itsensä, yrittäjinä.

Itsensä työllistäjien työstä tarvitaan lisää tutkimusta niin ikääntymisen kuin työn merkityksellisyyden näkökulmista. Stereotyyppinen käsitys kutsumustyötään tekevistä ”sankariyrittäjästä” kaipaa täydentämistä. Saatavilla ei liioin ole tarpeeksi tietoa siitä, miten työurien pidentämiseen liittyvät institutionaaliset paineet näyttäytyvät yrittäjien itsensä kokemina. Esityksemme tarjoaa myös vastauksia työryhmäkutsussa esitettyyn tarpeeseen saada lisää tietoa siitä, miksi ihmiset työskentelevät epätyypillisessä työssä.

Tässä esityksessä keskitymme yli 55-vuotiaiden itsensä työllistäjien tapoihin tehdä työstään merkityksellistä arkeen limittyvien taktiikoiden avulla. Lähtökohtamme on, että merkityksellinen työ ei palaudu ainoastaan työn sisältöön liittyvään kutsumukseen, vaan vaatii jatkuvaa tekemistä arjessa. Tutkimuskysymys on kaksiosainen: 1) Miten yli 55-vuotiaat yrittäjät tekevät työstään merkityksellistä? ja 2) Miten ikääntyminen ja yrittäjyys heijastuvat näissä taktiikoissa?

Tutkimusaineisto koostuu yli 55-vuotiaiden yrittäjien laadullisista haastatteluista, tutkijoiden muistioista ja yrittäjien tuottamista verkkotyöskentelyalustan sisällöistä. Aineisto on koottu Työterveyslaitoksen järjestämässä yrittäjien valmennus- ja vertaisryhmässä syksyllä 2019, osana ESR:n osarahoittamaa hanketta Entrefox - +55 Entrepreneurs and Working Life.

Tuloksena tunnistamme kolme pääasiallista taktiikkaa: toisten auttaminen, itsensä toteuttaminen ja autonominen työnteko. Ikä heijastuu tuloksissa useimmiten positiivisena voimavarana ja kietoutuu edellä mainittuihin työn merkityksellisyyden taktiikoihin. Tulkitsemmekin, että tulokset heijastavat yhteiskunnassa vallalla olevaa aktiivisen ikääntymisen ideologiaa. Sen sijaan yrittäjyys esitetään sekä työn merkityksellisyyden esteenä että mahdollistajana.